

Голові Разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 17.051.123
Запорізького національного
університету, доктору юридичних
наук, професору Колпакову В.К.

ВІДГУК

**офіційного опонента - доктора юридичних наук,
Соцької Алли Миколаївни на дисертацію Тимошенко Валерії
Геннадіївни «Адміністративно-правове регулювання публічного
адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах дії
правового режиму воєнного стану»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
08 Право, за спеціальністю 081 Право**

Ступінь актуальності обраної теми.

Постійний розвиток соціально-економічних відносин, євроінтеграційні процеси, динаміка розпитку суспільства, практичні виклики, передусім обумовлені правовим режимом воєнного стану, впливають на будь-яку сферу правового регулювання, при цьому, сфера соціального захисту є однією з найбільш чутливих до відповідних процесів та викликів. Трансформаційні зміни, що нині відбуваються в Україні у кризових соціально-економічних умовах, викликали зростання кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, разом із тим, воєнні дії призводять до перебування великої кількості дітей в складних обставинах, що зумовлює необхідність удосконалення чинних адміністративно-правових механізмів їх соціального захисту.

Положення дисертації мають велике значення і з огляду на відсутність достатнього рівня наукового вивчення задекларованої в ній теми та зростання значущості удосконалення та адаптування чинного адміністративно-правового забезпечення реалізації соціального захисту дітей в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови нашої держави.

Варто відзначити, що розглянуті аспекти та численна кількість супутніх питань, пов'язаних з адміністративно-правовим регулюванням

публічного адміністрування сфери соціального захисту дітей в умовах воєнного стану досліджені в роботі повною мірою, дисертанткою сформульовано обґрунтовані пропозиції щодо основних шляхів удосконалення чинного регулювання, подолання наявних недоліків та вирішення порушених питань.

З огляду на вищенаведене, вибір теми дисертаційного дослідження заслуговує схвалення, тематика є актуальною та потребує комплексного наукового аналізу, а здобутки наукового пошуку мають вагомий науковий та практичний значимість.

Особливо вагомими результатами наукового пошуку дисертантки видаються, але не виключно: 1) аналіз дефінітивного ряду сфери адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування соціального захисту дітей з пропозицією авторського визначення публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей; 2) комплексна характеристика становлення та сучасного стану адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування соціального захисту дітей в законодавчому аспекті з виокремленням періодизації становлення; 3) аналіз механізму адміністративно-правового регулювання відповідної сфери зі з'ясуванням специфіки та особливостей складових – принципів, функцій, мети, завдань та інструментів; 4) дослідження зарубіжного досвіду та виділення аспектів ймовірного запозичення позитивного досвіду для України; 5) пропозиція розглядати основні шляхи вдосконалення у поділлі на науковий, нормотворчий та освітній «блоки», що сприятиме більш ефективному вирішенню порушених питань, висвітлених в роботі та наявної проблематики

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Валерією Геннадіївною сформульовано положення, висновки та рекомендації з дотриманням вимог щодо їх достовірності та обґрунтованості. Загалом дисертація та наукові публікації за її темою характеризуються високим науковим рівнем і відповідністю вимогам до дисертаційних робіт на

здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право».

Загалом авторкою у дисертації представлено науково обґрунтоване теоретичне узагальнення значного обсягу наукового, законодавчого та емпіричного матеріалу й запропоновано нове вирішення наукового завдання, що виявляється в пропозиціях щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах правового режиму воєнного стану та викликів повоєнної відбудови.

Заслуговує схваленні критичний підхід Валерії Геннадіївни до опрацьованої джерельної бази. Авторкою здійснено ґрунтований аналіз досліджуваного матеріалу, аргументовано авторський підхід до формулювання висновків за тематикою дисертаційної роботи. Зазначене свідчить на користь обізнаності за темою дослідження як у контексті теоретичного матеріалу, так і практичного досвіду з його позитивними і негативними проявами.

Науковій обґрунтованості положень дисертаційного дослідження служить ретельно обрана дисертанткою методологічна основа наукового пошуку. У дослідженні ефективно використано юридичні методи наукового пізнання, такі як логіко-семантичний, системно-структурний, системно-функціональний, історико-правовий, порівняльно-правовий, аналіз, синтез, індукція, дедукція, методи групування та статистичний. Це дозволило виявити та сформулювати пропозиції щодо вирішення теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням публічного адміністрування соціального захисту дітей в сьогоденних умовах. Зазначене свідчить про якісне та результативне оволодіння методологією наукової діяльності.

Варто відзначити відображення повною мірою результатів і ключових положень дослідження в дев'яти наукових публікаціях, з яких чотири статті – у виданнях, включених Міністерством освіти і науки України до переліку

наукових фахових видань у галузі юридичних наук та п'ять тез міжнародних науково-практичних конференцій.

Ознайомлення з публікаціями Валерії Геннадіївни дає підстави стверджувати про їх високий науковий рівень. У них продемонстровано належну теоретичну підготовку авторки, всебічність розуміння нею досліджуваних проблем, спричинюваних правовим режимом воєнного стану та іншими трансформаційними процесами, що впливають на адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей, оригінальність її мислення та здатність до самостійної наукової роботи і формування пропозицій щодо шляхів вирішення досліджуваних наукових проблем.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Результати дослідження Валерії Геннадіївни характеризуються високим рівнем наукової новизни, адже дисертанткою сформульовано достатню кількість узагальнень, висновків, пропозицій, зокрема й законодавчих, визначень понять, передусім авторських, що вкрай значимо для юридичної науки й відповідає призначенню відповідного виду наукових робіт.

Ключовий аспект наукової новизни представленої до захисту роботи полягає у розробці комплексного підходу до вирішення проблем у адміністративно-правовому забезпеченні публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах воєнного стану. Окрім іншого, але не виключно, критеріям наукової новизни відповідають сформульовані Валерією Геннадіївною міркування та висновки щодо змісту категорій «публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей»; «суб'єкти публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей»; «принципи публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей»; «мета

публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей; «інструменти публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей» тощо.

Серед вкрай цікавих із точки зору наукової новизни положень дисертації варто відзначити також пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування соціального захисту дітей в Україні в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України з умовним виокремленням векторів їх реалізації.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація Валерії Геннадіївни є системним дослідженням маловивченого наукового питання. У ній комплексно, з урахуванням новітніх досягнень юридичної науки досліджено теоретико-правові основи публічного адміністрування соціального захисту дітей, механізм, основні напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей.

Сформульовані висновки мають достатній рівень обґрунтування. У дисертації Валерії Геннадіївни присутня достатня кількість положень та пропозицій, сформульованих уперше чи вдосконалених.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена використаною широкою емпіричною базою, великим обсягом опрацьованих наукових праць, наукової та навчальної літератури, міжнародних нормативно-правових актів та національних нормативно-правових джерел.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачкою методології наукової діяльності.

Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження є чіткими та зрозумілими, відповідають установленим вимогам. Завдання авторкою виконані, мету досягнуто.

Зазначене підтверджується наявними в дослідженні новими науковими положеннями, висновками, наведенням авторських понять, розуміння

авторкою положень національних нормативно-правових джерел, практичних аспектів з питань адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування соціального захисту дітей в Україні.

Обрана методологія дослідження тематики дисертаційної роботи стала запорукою досягнення високого рівня виконання поставленого наукового завдання та представлена комплексом загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, про які йшлося вище.

Отже, Валерія Геннадіївна оволоділа необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертаційна роботи Валерії Геннадіївни є одним з перших системних досліджень, яке в комплексі, з урахуванням новітніх досягнень юридичної науки охопило питання адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено (що підтверджується відповідними документами) й надалі можуть використовуватися в науково-дослідній сфері, освітньому процесі, практичній діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертація Валерії Геннадіївни має чітку структуру, складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Завдяки чіткій структурі можливим вбачається отримання цілісного бачення щодо теоретико-правових та практичних аспектів адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у відповідній сфері.

Анотація у стислій формі висвітлює основні тези дослідження, у ній наводиться перелік публікацій, в яких викладені основні результати рецензованої роботи. Анотація викладена українською та англійською мовами.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, охарактеризовано ступінь її наукової розробки, зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, емпіричну та нормативно-правову основи, сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дисертації, кількість публікацій, а також, охарактеризовано структуру дисертації.

У *розділі 1* «Теоретико-правові питання публічного адміністрування соціального захисту дітей» присвячений розгляду соціального захисту дітей як сфери об'єктивізації публічного адміністрування в правовому аспекті, окресленню генези та тенденцій законодавчого регулювання, аналізу доктринальних досліджень проблематики. Це дало змогу авторці сформулювати авторське визначення поняття «публічне адміністрування у сфері соціального захисту дітей» (с.59), узагальнити періодизацію становлення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в законодавчому аспекті (с.75-76), визначити сьогоденні тенденції (с.87), групувати наукові здобутки дослідників, що стосуються проблематики дисертаційного дослідження авторки (с.111). Вагомими у цьому розділі дисертації вбачаються сформовані концептуальні засади адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану зі здійсненням аналізу категорій «соціальний», «захист», «дитина», пропозиція авторського визначення «публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей», узагальнення щодо формування системи законодавства у сфері публічного адміністрування соціального захисту дітей, доктринальних досліджень що стосуються тематики, визначення сучасного стану адміністративно-правового забезпечення відповідної сфери з виділенням проблемних аспектів.

У *розділі 2* «Механізм публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні:

адміністративно-правова характеристика» наведено системний аналіз суб'єктів публічного адміністрування, з наданням класифікації суб'єктів за різними ознаками (с.134-135), виділенням зав'язків між суб'єктами в загальній системі (с.136-137). Авторка присвятила увагу характеристиці принципів та підсумувала, що принципи для відповідної сфери утворюють систему (с.147), наголосила на специфіці функцій (с.164), визначила «дуальність» мети (с.151) та виділила, що мета передує та обумовлює формування переліку завдань (с.152). Окремий підрозділ авторка присвятила аналізу інструментів публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей, надала пропозицію визначення поняття інструментів публічного адміністрування у відповідній сфері та їх особливостей (с.187-188).

Розділ 3 «Основні напрямки удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей» висвітлює зарубіжний досвід публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей, виявлення векторів його запозичення для України, шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування досліджуваної сфери в Україні в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України. Особливу увагу авторкою приділено узагальненню та виокремленню ймовірних шляхів запозичення позитивного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання відповідної сфери, здійснивши аналіз декількох країн з різних правових сімей, до вибору країн для прикладу практики застосування авторка підходила з урахуванням євроінтеграційного вектору держави, партнерських відносин з іншими країнами та особливості досліджуваної сфери (с.208-209). Запропоновані шляхи вдосконалення авторка надала з умовним виокремленням векторів їх реалізації: правове регулювання, правозастосування та подальший моніторинг і оцінка, визначивши, що шляхи вдосконалення доцільно розглядати у поділі на: науковий, нормотворчий та освітній «блоки» (с.224).

Кожен розділ дослідження, а також саме дослідження, завершуються висновками з конкретними думками, пропозиціями та рекомендаціями. Вони

характеризуються логічністю, обґрунтованістю, високим рівнем достовірності та відповідністю резюмованим положенням дисертації, задекларованим авторкою завданнями і меті роботи.

Список використаних джерел складається з 357 найменувань та охоплює наукові праці вітчизняних та іноземних авторів, джерела в національних та іноземних виданнях, нормативно-правові акти, матеріали з електронних ресурсів тощо. За текстом роботи з посилання на відповідні джерела та відсутнє привласнення чужих результатів, що відповідає вимогам про дотримання авторського права.

Отже, дисертація Валерії Геннадіївни відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання щодо адміністративно-правового забезпечення публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах воєнного стану.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці.

В сьогоденних умовах використання результатів дослідження Валерії Геннадіївни є вкрай актуальним і потрібним. Сформульовані пропозиції та рекомендації в дисертаційному дослідженні, наведені роз'яснення, що базуються на думках авторки, мають виключно вагому теоретичну та практичну цінність та можуть бути використані як основа для подальшого наукового вивчення й аналізу адміністративно-правового забезпечення публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах воєнного стану, а також практичного досвіду у відповідній сфері.

Отримані результати дослідження є важливим внеском у формування джерела знань за спеціальністю 081 «Право»; їх можливо використовувати в діяльності органів адміністративної юрисдикції; для подальшої розробки питань правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей; у діяльності закладів вищої освіти, науково-

дослідних та наукових установ, під час написання статей та монографій, а також для планування досліджень за цим напрямом.

Зауваження щодо оформлення і змісту дисертації, запитання до здобувачки.

1. Авторка на с.151 дослідження вказує, що «мета публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей є загальною категорією, котра конкретизується в цілях, а цілями можуть виступати конкретно закріплені завдання, котрі змінюються в процесі діяльності і досягнення яких наближує діяльність до самої «мети». Мета як категорія має бути чітко сформульована, бути реальною, адже є загальним орієнтиром діяльності». Далі авторка на с. 151-152 визначає «дуальність» мети, водночас не конкретизує в якому саме нормативному документі вона на її думку має бути закріплена, можливо шляхом внесення змін в чинні нормативні джерела або пропозицій щодо прийняття нових актів?

2. Дисертанткою в підрозділі 2.3 досліджено інструменти публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей, виділено класифікацію, специфіку для досліджуваної сфери. Водночас, авторка не присвятила увагу особливостям інструментарію в умовах правового режиму воєнного стану та повоєнної відбудови з зазначенням тенденцій, можливих недоліків та пропозицій удосконалення.

Проте зазначені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертації Валерії Геннадіївни і не знижують її наукової та практичної значущості.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційного дослідження та наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Валерії Геннадіївни є оригінальною та самостійною науковою працею.

ВИСНОВОК

про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація Тимошенко Валерії Геннадіївни на тему «Адміністративно-правове регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є завершеною науковою працею, виконаною особисто здобувачкою на належному науково-теоретичному рівні. Структурні елементи дослідження правильно скомпоновано та розміщено в логічному зв'язку, а положення викладено науковою мовою лаконічно, професійно і грамотно. Досягнуто поставленої мети та виконано задекларовані у вступі завдання.

Під час підготовки дослідження авторкою отримано нові науково обґрунтовані результати, запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що полягає в комплексному аналізі стану та визначенні перспектив удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері соціального захисту дітей в Україні в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Дисертацію виконано та оформлено з дотриманням установлених вимог до таких видів робіт.

Основні положення дослідження відображено в опублікованих працях.

За своїм змістом дослідження відповідає спеціальності 081 «Право» в галузі знань 08 «Право», а також вимогам, які закріплені у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами і

доповненнями від 03 травня 2024 року № 507), а його авторка – Тимошенко Валерія Геннадіївна – заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук,
доцент кафедри філософії, права та
соціально-гуманітарних дисциплін
Фінансово-економічного факультету
Національної академії статистики,
обліку і аудиту

А.М. Соцька